

Nr 54

*Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag
till lag om behörighet att utöva tandläkaryrket m. m.*

Genom en den 15 mars 1963 dagtecknad proposition, nr 127, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen följande förslag till

- 1) lag om behörighet att utöva tandläkaryrket och
- 2) lag angående ändrad lydelse av 3 och 6 §§ lagen den 30 juni 1960 (nr 408) om behörighet att utöva läkaryrket.

Författningsförslagen är av följande lydelse.

Förslag

till

L a g**om behörighet att utöva tandläkaryrket**

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Behörig att utöva tandläkaryrket är

- a) den som är legitimerad enligt 3 §;
- b) den som enligt 9 § är förordnad att uppehålla statlig eller kommunal tandläkartjänst; samt
- c) i den utsträckning, som för varje fall särskilt anges, den som enligt 10 § innehar begränsad behörighet att utöva tandläkaryrket.

2 §.

Den som genomgått av medicinalstyrelsen för ändamålet föreskriven utbildning må biträda behörig utövare av tandläkaryrket med utförande av tand- och munhygienisk behandling.

3 §.

Legitimation såsom tandläkare meddelas av medicinalstyrelsen.

Den som inom riket avlagt tandläkarexamen, så ock den som utom riket avlagt tandläkarexamen och härstädes genomgått av Konungen föreskriven efterutbildning skall på ansökan erhålla legitimation såsom tandläkare, om ej sådana omständigheter föreligga som enligt vad i denna lag sägs kunna föranleda att legitimation återkallas.

Äger utomlands examinerad tandläkare framstående skicklighet och särskild erfarenhet inom tandläkaryrket, må Konungen medgiva, att legitimation såsom tandläkare meddelas honom utan att han genomgått efterutbildning, som avses i andra stycket.

4 §.

Har legitimerad tandläkare genom dom, som vunnit laga kraft, dömts till frihetsstraff eller avsatts eller suspenderats från tjänst som tandläkare för brott, som han förövat under utövning av tandläkaryrket, dömts till straffarbete för annat brott, fällts till ansvar för medverkan till obehörig utövning av tandläkaryrket eller

fällts till ansvar för obehörig utövning av läkaryrket, för hälsofarligt kvacksalveri eller för brott, som avses i 10 § lagen om förbud i vissa fall mot verksamhet på hälso- och sjukvårdens område, eller för medverkan till brott som nu sagts,

äger medicinalstyrelsen återkalla hans legitimation, om han genom brottet visat sig icke vara skickad att utöva tandläkaryrket.

5 §.

Har legitimerad tandläkare ådagalagt grov oskicklighet vid utövning av tandläkaryrket eller eljest visat sig uppenbart olämplig såsom tandläkare utan att det föreligger sådant fall som avses i 4 §, äger medicinalstyrelsen återkalla hans legitimation.

Har tandläkare vunnit legitimation i Sverige på grundval av auktorisation i annat nordiskt land och fråntages tandläkaren denna auktorisation, skall medicinalstyrelsen återkalla legitimationen.

6 §.

Blir legitimerad tandläkare på grund av sinnessjukdom eller annan rubbning av själsverksamheten ur stånd att nöjaktigt utöva tandläkaryrket, skall medicinalstyrelsen ofördröjligen återkalla hans legitimation, om ej särskilda skäl föranleda annat.

Föreligger grundad anledning till antagande att tandläkares legitimation bör återkallas av skäl som avses i första stycket, äger medicinalstyrelsen förordna, att han skall undergå läkarundersökning i den utsträckning som erfordras för att hans förmåga att utöva tandläkaryrket skall kunna bedömas.

Har medicinalstyrelsen förordnat om läkarundersökning som avses i nästföregående stycke, äger styrelsen tillika återkalla legitimationen för tiden intill dess ärendet slutligt avgöres. Vägrar den som skall undersökas att inställa sig till undersökning, skall polismyndighet på styrelsens begäran lämna erforderlig handräckning.

7 §.

Legitimation för tandläkare, som Konungen förordnat till innehavare av tandläkartjänst, må icke återkallas så länge tandläkaren innehar tjänsten; dock må legitimationen återkallas för tid, då han på grund av ådömd suspension icke är i tjänst, så ock för tid, då han av anledning som i 6 § första stycket sägs icke uppehåller sin befattning.

8 §.

Har tandläkares legitimation återkallats, skall medicinalstyrelsen på hans begäran åter meddela honom legitimation, när förhållandena medgiva det.

9 §.

Förordnande att uppehålla tjänst, som medför behörighet att utöva tandläkaryrket, meddelas av medicinalstyrelsen eller, efter styrelsens bemyndigande, av annan myndighet.

10 §.

Begränsad behörighet att utöva tandläkaryrket meddelas av Konungen eller, efter Konungens bemyndigande, av medicinalstyrelsen.

11 §.

Tandläkare, som icke äger särskild skicklighet och erfarenhet inom viss gren av tandläkaryrket, må icke för allmänheten tillkännagiva, att han är specialist inom den grenen av tandläkaryrket eller eljest äger särskild kunighet däri.

Konungen eller, efter Konungens bemyndigande, medicinalstyrelsen fastställer villkoren för rätt att tillkännagiva specialitet enligt denna paragraf.

12 §.

Utövar någon, som ej är behörig att utöva tandläkaryrket, detta yrke mot ersättning, dömes för obehörig utövning av tandläkaryrket till dagsböter eller fängelse.

Detsamma skall gälla, om behörig utövare av tandläkaryrket eller i 2 § omförmäld medhjälpare mot ersättning utövar tandläkaryrket i vidare mån än behörigheten gäller.

Tandläkare, som bryter mot föreskriften i 11 § första stycket, dömes till dagsböter.

13 §.

Beslut, som medicinalstyrelsen meddelat med stöd av denna lag, skall lända till omedelbar efterrättelse, om ej annorlunda förordnas.

14 §.

Utan hinder av vad som stadgas i denna lag äger läkare utöva sådan verksamhet inom tandläkaryrket, som hans utbildning medgiver och omständigheterna kräva.

15 §.

Konungen äger meddela närmare bestämmelser för tillämpningen av denna lag.

Övergångsbestämmelser

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1964, då lagen den 18 maj 1951 (nr 233) om behörighet att utöva tandläkarkonsten skall upphöra att gälla.

Förekommer i lag eller författning hänvisning till lagrum i den äldre lagen, som ersatts genom bestämmelse i den nya lagen, skall i stället den bestämmelsen gälla.

Den som vid lagens ikraftträdande är legitimerad tandläkare skall anses som legitimerad tandläkare enligt denna lag.

Äger någon vid lagens ikraftträdande generell behörighet jämlikt 1 § första stycket 2) i den äldre lagen, skall han anses såsom legitimerad tandläkare enligt denna lag; och skall medicinalstyrelsen på ansökan utfärda legitimationsbevis för honom. Detsamma skall gälla den som innehar Konungens eller medicinalstyrelsens särskilda tillstånd att utan begränsning utöva tandläkarkonsten och som till följd därav äger generell behörighet enligt 1 § första stycket 4) i den äldre lagen. Den som eljest vid lagens ikraftträdande är behörig jämlikt 1 § första stycket 4) i den äldre lagen skall vara bibehållen vid sin behörighet. Behörigheten skall härvid anses såsom begränsad behörighet enligt den nya lagen.

Har med stöd av den äldre lagen legitimation återkallats för obestämd tid eller för alltid, skall fråga om återvinnande av legitimationen prövas enligt 8 § i den nya lagen. Har enligt den äldre lagen legitimation återkallats för viss tid, skall legitimationen åter meddelas enligt vad som bestämts vid återkallandet; och skall legitimationen därefter anses meddelad enligt den nya lagen.

Förslag

till

L a g**angående ändrad lydelse av 3 och 6 §§ lagen den 30 juni 1960 (nr 408)
om behörighet att utöva läkaryrket**

Härigenom förordnas, att 3 och 6 §§ lagen den 30 juni 1960 om behörighet att utöva läkaryrket skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)***3 §.**

Har legitimerad läkare genom dom, som vunnit laga kraft,

dömts till frihetsstraff eller avsatts eller suspenderats från tjänst som läkare *eller tandläkare* för brott, som han förövat under utövning av läkaryrket *eller tandläkarkonsten*,

dömts till straffarbete för annat brott eller

fällts till ansvar för medverkan till obehörig utövning av läkaryrket *eller tandläkarkonsten* eller för medverkan till hälsofarligt kvacksalveri eller för medverkan till brott, som avses i 10 § lagen om förbud i vissa fall mot verksamhet på hälso- och sjukvårdens område,

äger medicinalstyrelsen återkalla hans legitimation, om han genom brottet visat sig icke vara skickad att utöva läkaryrket.

Har legitimerad läkare genom dom, som vunnit laga kraft,

dömts till frihetsstraff eller avsatts eller suspenderats från tjänst som läkare för brott, som han förövat under utövning av läkaryrket,

dömts till straffarbete för annat brott eller

fällts till ansvar för medverkan till obehörig utövning av läkaryrket eller för medverkan till hälsofarligt kvacksalveri eller för medverkan till brott, som avses i 10 § lagen om förbud i vissa fall mot verksamhet på hälso- och sjukvårdens område, *eller ock för obehörig utövning av tandläkaryrket eller medverkan därtill*,

äger medicinalstyrelsen återkalla hans legitimation, om han genom brottet visat sig icke vara skickad att utöva läkaryrket.

6 §.

Legitimation för läkare, som Konungen eller medicinalstyrelsen för-

Legitimation för läkare, som Konungen eller medicinalstyrelsen för-

(Nuvarande lydelse)

ordnat till innehavare av *läkar- eller tandläkartjänst*, må icke återkallas så länge läkaren innehar tjänsten; dock må legitimationen återkallas för tid, då han på grund av ådömd suspension icke är i tjänst, så ock för tid, då han av anledning som i 5 § första stycket sägs icke uppehåller sin befattning.

(Föreslagen lydelse)

ordnat till innehavare av *läkartjänst*, må icke återkallas så länge läkaren innehar tjänsten; dock må legitimationen återkallas för tid, då han på grund av ådömd suspension icke är i tjänst, så ock för tid, då han av anledning som i 5 § första stycket sägs icke uppehåller sin befattning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1964.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att 1951 års lag om behörighet att utöva tandläkarkonsten ersättes med en ny lag om behörighet att utöva tandläkaryrket. I förslaget har bestämmelserna för tandläkaryrket så långt det varit möjligt utformats i överensstämmelse med vad som gäller för läkaryrket. Därjämte tar förslaget sikte på att från svensk sida underlätta genomförandet av en gemensam nordisk arbetsmarknad för tandläkare.

Den föreslagna lagstiftningen avses skola träda i kraft den 1 januari 1964.

Av propositionens innehåll redovisas här endast vad föredragande departementschefen anfört i sin allmänna motivering och specialmotivering. Beträffande övriga delar av propositionen hänvisas till denna.

Departementschefen

Föredragande departementschefen, statsrådet Johansson, har anfört:

Allmänna synpunkter på lagstiftningen om behörighet att utöva tandläkaryrket

»En ny lagstiftning om behörighet att utöva tandläkaryrket har under de senaste åren aktualiserats av den nya lagen om behörighet att utöva läkaryrket och av framlagda förslag om en gemensam nordisk arbetsmarknad för tandläkare.

Den gällande lagen om behörighet att utöva tandläkarkonsten bygger väsentligen på 1915 års numera upphävda läkarlag. Såsom medicinalstyrelsen anfört är det önskvärt att tandläkarlagen såvitt möjligt anpassas

till de nya bestämmelserna för läkare. Härigenom blir det framför allt möjligt att skapa tidsenligare regler om förvärv och förlust av legitimation och av speciell behörighet.

En gemensam nordisk arbetsmarknad grundar sig på principen om den nordiska gemenskapen och önskvärdheten av att stärka banden mellan de nordiska länderna. Fördelar står uppenbarligen att vinna vid en mera planmässigt utbyggd samverkan på nu ifrågavarande område. Det större underlag som Norden bildar ger möjlighet till ökad specialisering på särskilda områden och till utjämning av resurser i lägen, då ett land är särskilt ansträngt. Kommer den av nordiska kommittén rekommenderade överenskommelsen till stånd undanröjs en del av hindren för en nordisk arbetsmarknad. Även om jag i detta sammanhang inte har anledning att taga slutlig ställning till kommitténs förslag, synes det mig dock angeläget att en ny lag om tandläkares behörighet från början utformas så att den inte hindrar strävandena att åstadkomma en gemensam nordisk arbetsmarknad för tandläkare. Vid detta ställningstagande har jag beaktat att enligt vad kommitténs förslag och yttrandena däröver ger vid handen möjligheter finns att undvika sådana störningar på arbetsmarknaden, som kan bli en följd av nordiskt utbyte av tandläkare.

På de anförda skälen anser jag att en ny lag om behörighet att utöva tandläkaryrket bör utfärdas. Lagens huvudsyfte bör alltså vara att så långt möjligt förhindra osakkunniga personers verksamhet på tandvårdens område. Detta sker genom att lagen ger bestämmelser om förvärv och förlust av behörighet samt stadgar straff för den som obehörigen utövar tandläkaryrket.

Medicinalstyrelsens lagförslag innehåller ingen definition av begreppet tandläkaryrket utöver vad som följer av att verksamheten, i analogi med läkarlagen, betecknas som yrke. En definition fanns i 1861 års ordning för tandläkarkonstens utövning, men under förarbetena till 1951 års tandläkarlag konstaterades att det erbjöd stora svårigheter att lämna en exakt definition. Såsom framgår av medicinalstyrelsens förslag och såsom förordats i flertalet yttranden bör gränsdragningen mellan läkares och tandläkares behörighet kunna överlåtas åt praxis. Jag biträder den av styrelsen uppställda allmänna regeln att läkare, fränsett nödfall, inte bör få meddela behandling för vilken endast tandläkare erhållit erforderlig utbildning. Utbildningsbestämmelserna för tandläkare synes därför kunna tjäna till ledning vid behörighetsbedömningen. I tveksamma fall föreligger möjligheten att inhämta medicinalstyrelsens yttrande. I fall där allmänhetens rätt till ersättning för viss behandling är beroende av om denna utgör läkar- eller tandläkarvård synes det faktiska förhållandet huruvida behandlingen lämnats av läkare eller tandläkare få bli avgörande och särskild prövning av behörigheten inte behöva ske annat än i uppenbara fall av behörighetsöverskridanden.

I fråga om avgränsningen i övrigt av tandläkaryrket föreligger numera en fast praxis, som väsentligen innebär att arbete i patientens mun eller på patienten är förbjudet för lekmän. Denna praxis i förening med möjligheten att i tveksamma fall inhämta medicinalstyrelsens yttrande anser jag tillfyllest.»

Förvärv av behörighet att utöva tandläkaryrket

»De av medicinalstyrelsen föreslagna formerna för behörighet att utöva tandläkaryrket överensstämmer med behörighetsgrunderna för läkaryrket. Remissinstanserna har på denna punkt inte gjort någon erinran mot förslaget och jag kan för egen del tillstyrka det. Innebörden av det sålunda förenklade auktorisationsförfarandet är att legitimation blir den enda formen för generell behörighet och omfattar förutom svenskar med svensk tandläkarexamen såväl utlänningar med svensk tandläkarexamen som personer — svenskar eller utlänningar — med utländsk tandläkarexamen. Legitimationen ersätter för de båda sistnämnda kategorierna det nuvarande systemet med Kungl. Maj:ts eller medicinalstyrelsens tillstånd att i obegränsad utsträckning utöva tandläkarkonsten och utnämning av Kungl. Maj:t till tandläkarbefattning.

Beträffande förutsättningarna för legitimation innebär den föreslagna ordningen att kravet på svenskt medborgarskap måste slopas. Medicinalstyrelsen föreslår också att så sker, och på de skäl styrelsen redovisar biträder jag detta förslag.

Avgörande för frågan om legitimation skall beviljas blir sålunda endast sökandens förutsättningar i fråga om utbildning och färdighet inom tandläkaryrket.

Att svensk tandläkarexamen bör vara tillräcklig för legitimation råder inga delade meningar om. Anledning saknas därför att i detta hänseende överväga någon ändring i vad som gäller för närvarande.

Vad beträffar personer som avlagt utländsk tandläkarexamen instämmer remissinstanserna i medicinalstyrelsens uppfattning att efterutbildning krävs. Angående arten och omfattningen av denna efterutbildning yppas däremot skilda meningar. Såsom uttalats från något håll kan utländska tandläkarexamina i vissa fall antagas inte vara likvärdiga med svensk examen. Jag anser att den kunskapsnivå, som krävs för svensk tandläkarexamen, i stort sett måste vara normerande för vad som skall krävas av de i vårt land praktiserande tandläkarna, oavsett var de examinerats. Detta medför, att den efterutbildning som tandläkare med utländsk examen måste undergå i Sverige, får anpassas efter olika utländska examinas kvalitet. Härav följer att lagens bestämmelse om efterutbildning ingalunda kan begränsas till att avse enbart författningskunskap för tandläkare. Såsom skett beträffande läkarna blir det nödvändigt att sammanföra de ut-

ländska tandläkarexamina i skilda grupper med olika efterutbildningskrav. Av de framlagda förslagen och yttrandena däröver anser jag dock kunna konstateras, att den grundläggande tandläkarutbildningen i de nordiska länderna utom Island är så likartad att den teoretiska efterutbildningen för tandläkare med sådan utbildning i huvudsak kan begränsas till att avse författningar av betydelse för tandläkares verksamhet i Sverige.

Beträffande frågan om praktisk tjänstgöring såsom villkor för legitimation framkommer olika uppfattningar i förslagen och remissyttrandena. Nordiska kommittén uppställer inte krav på praktisk tjänstgöring men föreslår inte heller att enbart examen i hemlandet skall vara tillfyllest utan anser att därjämte skall fordras vunden obegränsad legitimation i hemlandet. Eftersom för dansk tandläkares obegränsade behörighet fordras två års assistenttjänstgöring, innebär detta att praktisk tjänstgöring fordras endast av tandläkare med dansk examen, trots att studietiden för denna är lika lång som för finsk och svensk examen och längre än för norsk. Å andra sidan uttalar kommittén den rekommendationen att en tids praktisk tjänstgöring bör fullgöras av de nordiska tandläkare, som avser att slå sig ned i ett grannland. Medicinalstyrelsen, som i sitt förslag inte närmare berör denna fråga, uttalar i sitt utlåtande över nordiska kommitténs förslag, att praktisk tjänstgöring inte bör krävas för legitimation. I andra remissyttranden förordas praktisk tjänstgöring, varvid som skäl åberopas dels önskemålet att tandläkaren i fråga får mer utbildning och tillfälle att akklimatisera sig, dels intresset att tillgodose folktandvårdens behov av tandläkare.

Det skiftande innehållet i olika utländska tandläkarexamina och de växlande utländska villkoren för obegränsad legitimation medför att inte heller frågan om praktisk tjänstgöring skall fordras kan besvaras så generellt att föreskrift härom kan införas i lag. Huvudprincipen bör självfallet vara att legitimation inte beviljas annan än den som nått den kunskapsnivå, som svensk tandläkarexamen representerar. Härför kan i vissa fall behövas praktisk tjänstgöring såsom ett led i den kompletterande utbildningen. Kravet på likvärdighet med svensk tandläkarexamen torde i huvudsak uppfyllas av dem som avlagt tandläkarexamen i Danmark, Finland och Norge. När det gäller danska tandläkare blir frågan om praktisk tjänstgöring skall fordras för svensk legitimation avhängig av den överenskommelse som kan komma att träffas mellan de båda länderna rörande gemensam arbetsmarknad för tandläkare. I fråga om dem som avlagt tandläkarexamen i våra nordiska grannländer skulle alltså för legitimation i Sverige inte krävas praktisk tjänstgöring, försåvitt sådan inte fordras med hänsyn till internordiska överenskommelser. Tandläkare med annan utländsk examen bör i allmänhet genomgå den kompletterande tandläkarutbildning och fullgöra den tandläkartjänstgöring som i varje särskilt fall finnes erforderlig med hänsyn till hans examen samt utbildning och tjänstgöring i övrigt. Riktlinjerna

för all efterutbildning — vari således kan ingå praktisk tjänstgöring — bör vara att tandläkarens kunnighet och skicklighet bringas att motsvara vad den svenska utbildningen för tandläkare syftar till.

En närmare reglering av efterutbildningskraven för olika grupper tandläkare med utländsk examen torde, såsom skett beträffande läkarna, höra äga rum i administrativ ordning. På en särskild, till medicinalstyrelsen knuten prövningsnämnd för utländska tandläkare bör i avvidan på resultatet av den pågående översynen av medicinalstyrelsens organisation lämpligen ankomma, förutom tillämpningen av fastställda generella utbildningsbestämmelser, att ge de kompletterande föreskrifter rörande efterutbildning, som kan befinnas erforderliga i de individuella fallen.

Genom den sålunda skisserade ordningen kan tillgodoses det i vissa yttranden framförda önskemålet om särskild eller individuell prövning av de utländska tandläkarnas kunskaper. Inom ramen för efterutbildningen blir det nämligen möjligt att genom tentamina eller på annat lämpligt sätt kontrollera att vederbörande tillgodogjort sig de för hans grupp stadgade kunskapsfordringarna och praktiska erfarenheterna.

Såsom medicinalstyrelsen föreslagit och såsom gäller för läkare bör Kungl. Maj:t ha möjlighet att dispensera från kravet på efterutbildning. Dispensmöjligheten bör emellertid vara inskränkt till sådana fall, då vederbörande besitter framstående skicklighet och särskild erfarenhet såsom tandläkare. Att på förhand fastställa grunderna för bedömningen av dessa sannolikt sällsynta fall torde inte vara erforderligt.

Legitimation bör kunna vägras, om sådana omständigheter föreligger som bör föranleda att legitimation återkallas. Någon annan prövning av legitimationssökandes allmänna lämplighet anser jag inte erforderlig. Svenska medborgare och utlänningar bör i detta avseende behandlas på samma sätt och någon särskild lämplighetsprövning av den som söker svensk legitimation på grund av tandläkarutbildning i annat nordiskt land bör alltså inte ske.

Liksom hittills bör möjlighet föreligga att förordna därtill skickade personer utan legitimation att utöva tandläkaryrket i statlig eller kommunal tandläkartjänst. Det gäller här studerande, som ännu inte avslutat sin utbildning men kommit så långt i denna att deras tjänster kan tagas i anspråk för vikariat eller tillfälliga uppgifter inom tandvården, samt personer med utländsk examen som ännu inte erhållit svensk legitimation eller som mera tillfälligt tjänstgör här i landet. Kompetensvillkoren för dessa förordnanden bör framgå av de bestämmelser, som gäller för de olika tjänsterna och för vikariat på dessa.

Förordnande som här avses bör liksom hittills kunna meddelas av medicinalstyrelsen. Angående den föreslagna möjligheten för styrelsen att delegera rätten att meddela förordnande råder delade meningar. Tandläkarorganisationerna avstyrker under motivering att endast medicinalstyrelsen

är kompetent att bedöma kvalifikationerna hos personer med utländsk tandläkarutbildning. Enligt min mening är delegationsmöjligheten önskvärd. Att delegering skall kunna ske till vederbörande myndighet vid tandläkarhögskola att meddela förordnanden på tjänster inom läroanstalten anser jag uppenbart. Om, såsom medicinalstyrelsen förutsätter och länsstyrelsen i Jämtlands län anser nödvändigt, delegeringen förbindes med uppgift beträffande de kompetenskrav, som måste hävdas, synes hinder inte heller böra möta mot delegering till hälsovårdsstyrelse och motsvarande kommunala myndigheter. Jag tillstyrker alltså medicinalstyrelsens förslag i denna del.

Vad slutligen gäller begränsad behörighet att utöva tandläkaryrket innebär medicinalstyrelsens förslag att sådan skall kunna meddelas av Kungl. Maj:t eller medicinalstyrelsen i den utsträckning, som anges för varje särskilt fall. Förslaget utgör ingen ändring av vad som hittills gällt och jag anser att denna behörighetsform alltjämt bör finnas. Behörigheten kan begränsas till omfattning, tid och rum.

I detta sammanhang har några remissinstanser ansett att inom ramen för befogenheten att meddela begränsad behörighet även kan rymmas förordnande för tandsköterskor att biträda med tand- och munhygienisk behandling, varför någon särskild lagbestämmelse för detta ändamål inte skulle erfordras. Uppenbart är att denna behandling — som utgör arbete i patientens mun och på patienten — är att anse såsom utövning av tandläkaryrket. En behörighetsbestämmelse är således erforderlig för att inte obehörig yrkesutövning här skall anses föreligga. Behörigheten bör i motsats till annan begränsad behörighet inte vara beroende av individuella förordnanden utan anknytas till godkänd genomgång av viss utbildning. Det synes lämpligen kunna överlämnas åt medicinalstyrelsen att bestämma om denna utbildning. Med hänsyn härtill bör behörigheten liksom hittills regleras i en särskild lagbestämmelse.»

Tandläkares specialistbehörighet

»Som skäl för att tandläkares rätt att beteckna sig som specialist bör regleras i lag anför medicinalstyrelsen att motsvarande ordning gäller för läkare. Orsakerna till att dessas specialistbehörighet blivit föremål för lagstiftning är flera. Sålunda ansågs det från ren ordningssynpunkt som ett angeläget intresse att specialistbeteckningen motsvarades av en verklig sakkunskap, och detta intresse ansågs kunna tillgodoses endast genom att den som inte förvärvat de erforderliga kvalifikationerna hindrades från att annonsera sig som specialist. Detta skäl anser jag vara tillämpligt även på tandvårdens område. Patienterna har uppenbarligen ett intresse av att verkligen erhålla sakkunnig behandling när de direkt vänder sig till tandläkare, som betecknar sig som sakkunnig på visst område. Eftersom allmänhetens

förmåga att bedöma behovet av specialistvård enligt sakens natur är väsentligt ringare på tandvårdens än på läkarvårdens område, ligger dock det främsta intresset för allmänheten däri att tandläkarna inbördes kan remittera fall till kolleger, vilkas specialistkompetens är auktoritativt fastslagen.

I fråga om läkarna ansågs vidare behovet av lagreglerad specialistbehörighet framträdande vid bestämmande av taxor för läkarvård och i samband med föreskrifter om ersättning — på grund av försäkring eller såsom anställningsförmån — till den som anlitat specialistvård. Detta skäl gör sig f. n. inte med samma styrka gällande inom tandvården. I detta sammanhang må emellertid erinras om att 1961 års sjukförsäkringsutredning enligt sina direktiv har att undersöka möjligheterna att låta den allmänna försäkringen omfatta även ersättning för tandvård i större utsträckning än som nu är fallet.

Av vad sålunda anförts och av det förhållandet att tandläkarnas fackliga organisation, Sveriges tandläkarförbund, antagit och tillämpar bestämmelser om specialistbehörighet framgår enligt min mening att behov föreligger av en reglering på detta område. Den ordning som kommit till stånd genom tandläkarförbundets bestämmelser tillgodoser i väsentlig utsträckning behovet av en reglering av specialistfrågorna och den har inte, såvitt känt, blivit föremål för anmärkningar. Jag kan emellertid för min del inte biträda uppfattningen att specialistfrågan är ett i första hand fackligt ämne utan anser tvärtom liksom i fråga om läkarna principiellt oriktigt att tillgodoseendet av ett för det allmänna så betydelsefullt intresse som specialiteter och specialistkompetens omhänderhaves av en enskild, facklig organisation, till vilken inte alla tandläkare är anknutna. Det allmänna har här vidare intressen som sammanhänger med att staten svarar för tandläkarutbildningen. Även för den enskilde tandläkaren, som kvalificerat sig särskilt inom viss gren av odontologin, synes det vara angeläget att hans rätt att annonsera sig som specialist prövas av en myndighet som är underkastad offentlighetens kontroll.

Jag finner därför att frågorna om olika specialiteter samt specialistkompetens och därmed sammanhängande rätt för tandläkare att annonsera sig som specialist bör regleras av det allmänna i samband med den nu aktuella nya behörighetslagen. Någon erinran häremot har inte heller gjorts vid remissbehandlingen. Bestämmelserna bör såsom medicinalstyrelsen föreslagit utformas i överensstämmelse med vad som gäller för läkarna. Detta innebär i huvudsak, att lagen bör förbjuda tandläkare att för allmänheten tillkännage att han är specialist inom viss gren av tandläkaryrket eller eljest äger särskild kunnighet däri, med mindre han — på sätt som Kungl. Maj:t närmare föreskriver — förvärvat särskild skicklighet och erfarenhet på området. I tillämpningsföreskrifterna bör bestämmas kompetenskraven för olika angivna specialiteter. Då särskilda skäl föranleder det, bör specia-

listkompetens kunna meddelas tandläkare, som inte uppfyller de stadgade kompetenskraven men äger likvärdiga kvalifikationer. Ärenden om specialistbehörighet bör inom medicinalstyrelsen handläggas av en särskild nämnd med organisation och arbetssätt efter grunder motsvarande dem som gäller styrelsens nämnd för läkares specialistbehörighet.»

Specialmotivering

Föredragande departementschefen har anfört:

»I enlighet med det anförda har på grundval av medicinalstyrelsens förslag och med beaktande av nordiska kommitténs förslag till överenskommeelse om gemensam nordisk arbetsmarknad för tandläkare inom inrikesdepartementet utarbetats förslaget till lag om behörighet att utöva tandläkaryrket samt lag angående ändrad lydelse av 3 och 6 §§ lagen den 30 juni 1960 (nr 408) om behörighet att utöva läkaryrket. Jag övergår nu till att behandla de särskilda bestämmelserna i departementsförslagen, vilka såsom bilaga torde få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende.

Förslaget till lag om behörighet att utöva tandläkaryrket

Lagens rubrik

Den verksamhet, som enligt vad jag i det föregående anfört bör få utövas endast av därtill utbildade och i särskild ordning behörigförklarade tandläkare, bör betecknas som tandläkaryrket. Då som jag tidigare nämnt lagen främst handlar om behörighet, bör lagen betecknas lag om behörighet att utöva tandläkaryrket.

1 §.

I denna paragraf redovisas de olika former, i vilka behörigheten att utöva tandläkaryrket kan meddelas, nämligen såsom legitimation, förordnandebehörighet och begränsad behörighet. Närmare bestämmelser om legitimation återfinnes i 3 §, om förordnandebehörighet i 9 § och om begränsad behörighet i 10 §. Härom hänvisas till den allmänna motiveringen.

Såsom jag närmare utvecklat i det föregående anser jag det inte möjligt och inte heller erforderligt att utforma och i lagen intaga någon definition av vad som skall anses utgöra utövning av tandläkaryrket. Ledning kan här hämtas från bestämmelserna om odontologisk undervisning vid tandläkarhögskolorna, allmänna tandläkarinstruktionen och andra föreskrifter på tandvårdens område samt från den praxis som numera utbildat sig och vari lagen inte medför någon ändring.

2 §.

Paragrafen, vars innehåll behandlats i den allmänna motiveringen, skiljer sig såtillvida från motsvarande paragraf i gällande lag att något särskilt

förordnande inte längre skall erfordras för att behörighet skall kunna vinnas att utföra tand- och munhygienisk behandling samt att det överlämnats åt medicinalstyrelsen att bestämma den härför erforderliga utbildningen.

3 §.

Paragrafen motsvarar 3 § i 1951 års lag, från vilken den emellertid skiljer sig bl. a. däri att den medger legitimation av tandläkare i väsentligt större utsträckning än som nu är fallet. Detta sker genom att kravet på svenskt medborgarskap slopas och genom att utländsk tandläkarexamen jämte kompletterande utbildning enligt av Kungl. Maj:t meddelade närmare föreskrifter jämställs med svensk tandläkarexamen. Liksom hittills *skall* medicinalstyrelsen på ansökan bevilja legitimation om sökanden uppfyller de villkor som uppställts i fråga om utbildning. Endast om sådana omständigheter föreligger att sökanden skulle ha deslegitimerats, om han varit legitimerad tandläkare, får legitimation vägras honom. Eftersom en ny deslegitimeringsgrund föreslås införd enligt 5 §, nämligen grov oskicklighet vid utövning av tandläkaryrket eller uppenbar olämplighet såsom tandläkare, vidgas emellertid möjligheterna att vägra legitimation i förhållande till vad som nu gäller.

4 §.

I denna paragraf regleras de deslegitimeringsgrunder, som återfinns i 4 § i 1951 års lag och 3 § läkarlagen, nämligen brottslig gärning av olika slag.

Deslegitimering innebär att medicinalstyrelsen återkallar den beviljade legitimationen, varefter den deslegitimerades utövning av tandläkaryrket blir obehörig och kan bestraffas. Återkallelsen sker på obestämd tid med undantag för de fall då den enligt 7 § sker i samband med suspension eller sinnessjukdom. Deslegitimering är enligt paragrafen liksom enligt nuvarande lag aldrig obligatorisk i samband med brott. En förutsättning för deslegitimering är alltid att tandläkaren genom brottet visat sig inte vara skickad att utöva tandläkaryrket. Brotten är efter mönster av läkarlagen uppdelade i tre grupper. Den första omfattar brott, som förövats under utövning av tandläkaryrket. Här kan deslegitimering ske när frihetsstraff, avsättning eller suspension följt på brottet. Deslegitimering i anledning av brott som inte äger samband med yrkesutövningen kan ske endast om straffarbete ådömts. Den tredje gruppen omfattar vissa brott där deslegitimering kan ske oberoende av den ådömda påföljdens art. Det gäller här åsidosättande av bestämmelser som givits till allmänhetens skydd mot osakkunnig läkar- och tandläkarbehandling.

I administrativ ordning bör föreskrivas skyldighet för domstol att underätta medicinalstyrelsen, när legitimerad tandläkare dömts till ansvar och deslegitimering kan följa på domen.

5 §.

Paragrafen saknar motsvarighet i nuvarande lag, vilken medger deslegitimering endast vid brott och psykisk sjukdom. I paragrafen föreslås, att deslegitimering även skall kunna ske om tandläkaren ådagalagt grov oskicklighet vid utövning av tandläkaryrket eller eljest visat sig uppenbart olämplig som tandläkare. Dessa deslegitimeringsgrunder infördes för läkare i 1960 års läkarlag och bör uppenbarligen även kunna komma ifråga för tandläkare. Såsom exempel på situationer, i vilka dessa grunder är tillämpliga, framhölls vid läkarlagens tillkomst upprepade svåra misstag vid behandling av patienter, uppenbart charlataneri i yrkesutövningen, allvarligt missbruk av receptskrivningsrätten och svår hemfallenhet åt sprit- eller narkotikamissbruk, allt omständigheter som medför betydande risker för patienterna. Det underströks emellertid, att deslegitimering enligt paragrafen regelmässigt inte bör komma i fråga med mindre skärpt kontroll och disciplinära åtgärder av olika slag från medicinalstyrelsens sida försökts men visat sig resultatlösa.

Sista stycket i paragrafen — vilket motsvarar 4 § sista stycket läkarlagen — korresponderar med det av nordiska kommittén framlagda förslaget till överenskommelse mellan de nordiska länderna om gemensam arbetsmarknad för tandläkare. I artikel 4 i förslaget stadgas att, om legitimation såsom tandläkare meddelats för tandläkare, vilken ursprungligen legitimerats i annan fördragsslutande stat, legitimationen skall återkallas, därest den ursprungliga legitimationen återkallas eller upphör att gälla. Kommittén har motiverat denna ordning med dels att legitimation i hemlandet skall vara en förutsättning för förvärv av legitimation i vistelselandet, dels att det skulle innebära en illojalitet mot det land, där den ursprungliga legitimationen meddelats men sedermera återkallats, att låta legitimationen kvarstå i annat nordiskt land.

6 §.

Paragrafen, som behandlar återkallelse av legitimation på grund av psykisk sjukdom, innebär ej någon ändring i vad som nu gäller och motsvarar 5 § läkarlagen. Deslegitimering är inte heller i dessa fall obligatorisk men skall regelmässigt ske.

7 §.

Enligt denna paragraf får deslegitimering ej ske av tandläkare, som förordnats av Kungl. Maj:t till innehavare av tandläkartjänst, så länge han innehar tjänsten och ej är suspenderad eller på grund av sjukdom, som kan grunda deslegitimering, ledig från tjänsten. Paragrafen överensstämmer till sitt innehåll i huvudsak med bestämmelser som f. n. finns i 4 och 5 §§ gällande lag.

I princip gäller att deslegitimering skall ske på obestämd tid, och legi-

timationen kan återges enligt 8 § när förhållandena medger det. Eftersom suspensionstid alltid är till längden bestämd, innebär förevarande paragraf ett undantag från nämnda princip såtillvida som deslegitimering i följd av suspension blott kan bestämmas för längst suspensionstiden. Liksom i fråga om läkarna bör anmärkas, att deslegitimeringen i dessa fall inte får betraktas som ett straff vid sidan av suspension; den får motiveras endast av intresset att skydda allmänheten och att upprätthålla förtroendet för tandläkarna. Vid kortvarig suspension torde dessa intressen mera sällan kräva att tandläkaren deslegitimeras.

Begränsningarna i möjligheten att deslegitimera tandläkare, som är förordnad — varmed avses alla former av tjänstetillsättning — att inneha tjänst, gäller endast den som tillsatts av Kungl. Maj:t. Den som förordnats av annat organ, exempelvis medicinalstyrelsen eller hälsovårdsstyrelse, kan av medicinalstyrelsen deslegitimeras även för tid, då han innehar befattningen och inte heller är avstängd eller ledig från tjänsten.

8 §.

Till denna paragraf finns motsvarighet i 5 § första stycket sista punkten 1951 års lag såvitt gäller den som deslegitimerats på grund av sinnessjukdom eller annan rubbning av självsamheten. Att paragrafen nu gäller generellt vid deslegitimering följer av att deslegitimeringen skall ske för obestämd tid, med det undantag som stadgas i 7 §.

9 §.

Motsvarighet till paragrafen finns nu i 1 § 3) i 1951 års lag. Beträffande dess innehåll hänvisas till den allmänna motiveringen.

10 §.

Under denna paragraf har upptagits en bestämmelse, till vilken motsvarighet finns i 1 § andra stycket 1951 års lag. I övrigt hänvisas beträffande denna paragraf till den allmänna motiveringen.

11 §.

Beträffande denna paragraf, som saknar motsvarighet i gällande lag, hänvisas till vad som anförts i den allmänna motiveringen.

I samband med att kompetensvillkoren för rätt att annonsera specialitet bestäms i administrativ ordning torde, såsom skett beträffande läkarna, bestämmelser böra utfärdas i syfte att förhindra att den, som hittills med fog annonserat sig som specialist men som till äventyrs inte skulle uppfylla de stadgade villkoren, skulle göra sig skyldig till straffbar gärning genom att fortsätta med att beteckna sig som specialist.

12 §.

Paragrafen motsvarar 6 § i gällande lag. Tillägg har dock gjorts om att tandläkare, som obehörigen annonserar specialitet, dömes till dagsböter. Vidare har straffskalan för övriga brott, i anslutning till motsvarande stadgande i läkarlagen, generellt bestämts till dagsböter eller fängelse. Yrkesmässighet i utövningen är självfallet att anse som försvärande, även om detta inte såsom för närvarande uttryckligen stadgas i författningstexten, men även ett enstaka brott kan med hänsyn till omständigheterna vara så allvarligt, att fängelsestraff bör kunna komma ifråga. Straffbestämmelsen i första stycket omfattar såväl lekmän som läkare, vilka överskrider sin behörighet enligt 14 §, och deslegitimerade tandläkare.

13 §.

Paragrafen, som har sin motsvarighet i 12 § läkarlagen, innebär ingen ändring i gällande rätt.

14 §.

Denna bestämmelse, som är ny, föranleds av att legitimation såsom läkare inte längre skall automatiskt medföra rätt att utöva tandläkaryrket. Angående paragrafen hänvisas till den allmänna motiveringen. Där framgår att gränsen för vad som på detta område tillkommer läkare kan vara svår att draga. Läkare, som uppenbarligen överskrider gränsen, är förfallen till ansvar för obehörig utövning av tandläkaryrket.

15 §.

Förutom de bemyndiganden att utfärda tillämpnings- och följdförfattningar, som intagits i särskilda paragrafer i lagen, upptages under förvarande paragraf ett generellt stadgande att Kungl. Maj:t äger meddela närmare bestämmelser för tillämpningen av lagen.

Övergångsbestämmelserna

Övergångsbestämmelserna är utformade efter mönster av läkarlagen. Vad först gäller de tandläkare, som är legitimerade enligt äldre lag, stadgas att de skall anses legitimerade enligt den nya lagen. Detta innebär att dennas deslegitimerings- och specialistbestämmelser blir tillämpliga. Den som enligt 1 § 2) i 1951 års lag av Kungl. Maj:t utnämns å tandläkarbefattning och alltjämt innehar denna skall anses såsom legitimerad enligt nya lagen.

Enligt medicinalstyrelsens förslag skall vidare den som innehar särskilt tillstånd att utan begränsning utöva tandläkarkonsten och som till följd därav äger generell behörighet enligt 1 § 4) i den äldre lagen anses såsom legitimerad och erhålla legitimationsbevis enligt nya lagen. *Svenska tandläkaresällskapet* och *Sveriges tandläkarförbund* biträder inte detta förslag

utan anser sådan legitimation böra meddelas först efter prövning i varje särskilt fall. För egen del vill jag anmärka, att skillnaden mellan dessa tandläkare, vilka ju har oinskränkt behörighet, och legitimerade tandläkare i huvudsak endast är formell. Som jag förut anfört är ett syfte med de föreslagna nya auktorisationsbestämmelserna att all generell behörighet skall meddelas i form av legitimation. Jag förordar därför att alla tandläkare med generell behörighet enligt 1951 års lag genom en övergångsbestämmelse tillägges legitimation. Härigenom blir också för dem deslegitimerings- och specialistbestämmelserna tillämpliga.

Medicinalstyrelsen anför att särskilda övergångsbestämmelser inte erfordras i anledning av att läkare inte vidare tillerkänns generell behörighet att utöva tandläkaryrket. Jag har inhämtat, att det f. n. inte finns någon läkare som, utan att därjämte vara legitimerad tandläkare, huvudsakligen ägnar sig åt tandläkaryrket eller innehar tandläkartjänst. Särskilda övergångsbestämmelser torde därför inte behövas.

Förslaget till lag angående ändrad lydelse av 3 och 6 §§ lagen den 30 juni 1960 (nr 408) om behörighet att utöva läkaryrket

Enligt den föreslagna nya lagen om behörighet att utöva tandläkaryrket skall, till skillnad mot vad som hittills gällt, legitimation såsom läkare inte medföra behörighet att utöva tandläkaryrket. I 4 § i den föreslagna tandläkarlagen upptages såsom deslegitimeringsgrund för tandläkare bl. a., att han fällts till ansvar för obehörig utövning av läkaryrket eller medverkan därtill. Den häremot svarande 3 § i lagen om behörighet att utöva läkaryrket innehåller bestämmelser, som är grundade på att läkarlegitimation automatiskt medför tandläkarbehörighet. Sålunda kan legitimerad läkare deslegitimeras om han dömts till frihetsstraff eller avsatts eller suspenderats från tjänst som läkare eller tandläkare för brott som han förövat bl. a. under utövning av tandläkarkonsten, vartill han i och för sig alltså varit behörig.

Om genom den föreslagna lagen om behörighet att utöva tandläkaryrket legitimerad läkares generella behörighet att utöva tandläkaryrket avskaffas, fordras ändring av 3 § läkarlagen. Eftersom legitimerad läkare i denna sin egenskap enligt 14 § tandläkarlagen i fortsättningen endast äger utöva tandläkaryrket i tillfälliga nödsituationer, finns knappast anledning att i läkarlagen ha en föreskrift som tar sikte på legitimerad läkares brott under behörig utövning av tandläkaryrket. I stället får en deslegitimeringsgrund anknytas till att läkare fällts till ansvar för obehörig utövning av tandläkaryrket. Utformningen av hithörande bestämmelser i läkarlagen och tandläkarlagen kommer härigenom att helt motsvara och komplettera varandra.

Av vad som anförts under övergångsbestämmelserna till förslaget till lag om behörighet att utöva tandläkaryrket framgår att det inte finns några

legitimerade läkare som, privat eller såsom innehavare av tandläkartjänst, har sin försörjning av tandläkaryrket utan att samtidigt vara legitimerade tandläkare. Någon övergångsbestämmelse som ger möjlighet att deslegitimerade läkare, som dömts till frihetsstraff eller avsatts eller suspenderats för brott, som han förövat under behörig utövning av tandläkaryrket, erfordras därför inte.

De ändringar, för vilka nu redogjorts, medför vidare att tandläkartjänst inte bör behandlas i 6 §.»

Lagrådet

Lagrådet har yttrat:

»I 5 § andra stycket av förslaget till lag om behörighet att utöva tandläkaryrket upptages ett stadgande, att om tandläkare vunnit legitimation i Sverige på grundval av auktorisation i annat nordiskt land och denna auktorisation frántages honom, medicinalstyrelsen skall återkalla legitimationen. Detta stadgande går mindre väl tillsammans med lydelsen av bestämmelserna i 3 § om villkoren för meddelande av legitimation; där angives icke något fall då legitimation meddelas på grund av auktorisation i annat land utan uppställs för hithörande fall krav på — förutom avlagd utländsk tandläkarexamen — att sökanden härstädes genomgått av Konungen föreskriven efterutbildning.

Av den i remissprotokollet lämnade motiveringen framgår, att 5 § andra stycket tillkommit med hänsyn till förhandlingarna om en överenskommelse mellan de nordiska länderna rörande gemensam arbetsmarknad för tandläkare. Enligt vad för lagrådet upplysts avses att, därest så skulle föränledas av innehållet i en dylik överenskommelse, i de tillämpningsföreskrifter till lagen, som Kungl. Maj:t kommer att utfärda, föreskriva att för den som åberopar auktorisation i annat nordiskt land skall uppställas lägre krav på efterutbildning här i landet än eljest. Bestämmelsen i 5 § andra stycket är avsedd att för dessa fall möjliggöra tillämpning av en i det av nordiska kommittén framlagda förslaget till överenskommelse upptagen föreskrift om obligatoriskt återkallande av legitimation.

Något hinder kan ej anses föreligga mot att Kungl. Maj:t i tillämpningsföreskrifterna differentierar kravet på efterutbildning på sätt nu angivits. På grund härav och med hänsyn jämväl till de särskilda förhållanden, som föränlett de nu ifrågavarande bestämmelserna i lagförslaget, synes lagtextens avfattning på förevarande punkt kunna godtagas.

Jämväl i övrigt lämnas de remitterade lagförslagen utan erinran.»

Utskottet

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag och får därför hemställa,

att riksdagen måtte bifalla förevarande proposition, nr 127.

Stockholm den 4 maj 1963

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Strand, Nils Elowsson, Axel Svensson, fröken Nordström, herrar Enarsson, Eric Carlsson*, Dahlberg* och Harry Carlsson*;

från a n d r a kammaren: herrar Anderson i Sundsvall, Rimmerfors, Odhe*, Bengtsson i Varberg, fröken Sandell, fru Gunne*, herrar Fredriksson och Gustavsson i Alvesta.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.